

ELS ORDES RELIGIOSOS DEL PENEDÈS AL PAS DELS FRANCESOS

REMEI VENDRELL I VENDRELL

*Malgrat siguin molt breus i escasses les notes referents
al pas dels francesos per les nostres terres, sí que
són prou significatives per donar-nos una idea de la seva
poca humanitat i civilització.*

*En aquest treball es donen les notícies, recollides,
referents a l'actitud dels exèrcits francesos enfront de
l'estament religiós.*

No sé si és més correcte dir pas o estança dels francesos al Penedès.

Certament que fou per l'espai de sis anys aquest trànsit més o menys retingut per nostres terres!

Sis anys d'actituds de caràcter complex entre francesos i espanyols. D'actituds aparentment pacífiques, d'actituds hostils i, de vegades, violentes, a semblança, entre altres, de la batalla del Bruc.

Però entre els quarters generals de Barcelona i Tarragona, o a l'inrevés, és ben sabut que el Penedès era pas obligat de les tropes franceses.

Hi havia pocs convents al Penedès. Anem a intentar buscar el que els va passar en aquest període de temps.

EL CONVENT DELS DOMINICS DE SANT RAIMON DE PENYAFORT

Com que aquest convent està solitari, encara que un xic apartat del camí que va de Barcelona a Tarragona, per on eren freqüents les marxes i les incursions dels francesos, va ser assaltat moltes vegades i robat. El que no robaven, ho destruïen. Destruïren tots els altars de l'església, excepte el de Sant Tomàs.

La pèrdua principal va ser el famós quadre del seu patró (Sant Raimon de Penyafort), pintat sobre tela, que ocupava tot l'altar major. Aquest quadre havia estat pintat a compte del reverend P. Ripoll, mestre general, que el va regalar al convent.

En arribar l'any 1811, els religiosos, per poder sobreviure, van haver de vendre la plata que hi havia al convent. Després la van retornar.

Es compta⁽¹⁾ que alguns germans llecs dominics sortien del convent i s'ajuntaven amb alguna altra persona, per sorprendre els francesos que, per robar ací i allà, s'extraviaven en petit nombre, i els mataven.

Aquesta manera de desaparèixer els soldats francesos, feia que se'n dolguessin els oficials que, a cada revista que feien, es trobaven a faltar molt soldats.

Aquesta mena de guerra, desconeguda fins llavors, va servir de fre, perquè ja no s'atreviren els soldats a separar-se del gros de la tropa per anar a robar.

EL CONVENT DELS TRINITARIS DE VILAFRANCA

El convent dels p.p Trinitaris de Vilafranca no es va lliurar pas de l'acció de les tropes franceses que, durant la Guerra del Francès, tantes incursions feren per Vilafranca i amb divers objectiu.

El convent dels trinitaris va ser saquejat per la soldadesca francesa.

La plata que existia al convent va ser amagada i tapiada. Els frares, abans d'abandonar el convent, ho havien fet. Ho sabia el paleta i un escolanet (un noi d'uns 13 anys); aquest nen es deia Joan Mascaró i Suriol.

Els francesos sospitaven que la plata estava amagada i que el nen sabia on era.

Van agafar-lo i li exigien que els digués on era amagada la plata. El nen negà que sabés on era. Quan anaven a matar-lo, una bona persona es presentà al general Onofre Saucir i li va fer l'observació que tal obstinació del nen era prova que no ho sabia. El francès va atendre aquest advertiment i va deixar anar el nen.

No obstant, el terrible ensurt va influir desfavorablement

Resistència oposada a la columna Chabran, el 10 juny de 1803, a les portes de la vila (d'un gravat de l'època).

damunt el noi, que va morir poc temps després d'acabada la guerra.

Els frares, no tenint altre mitjà per demostrar-li el seu agraïment, celebraren un funeral amb la major solemnitat, com si es tractés d'un d'ells.⁽²⁾

Era el 22 de desembre de 1808 que, per ordre del general Onofre Saucir, entraren a Vilafranca les tropes franceses.

S'allotjaren tropes al convent de la Stma. Trinitat. Els religiosos trinitaris estaven fora. (Quan s'aproparen els francesos, marxaren del convent).

Els soldats francesos van obrir dues tombes. L'una era la de l'ex-provincial Pare Mestre Crifell, que es trobava al cantó de l'altar de Sant Bonaventura.

També van obrir la sepultura on es trobava enterrat el cos del P. Alcover. Aquest es trobava incorrupte i el van posar dret arraconat a la paret prop de la sepultura. La gent hi anava. Va córrer la fama que hi havia un sant.

A l'entrada dels francesos, el P. Josep Alcover es quedà a Vilafranca, a casa dels seus pares. Es presentà al general Saucir. Aquest li donà una capella del regiment en la qual hi havia tot el necessari per celebrar missa.

El Pare Alcover anava cada dia a celebrar la missa al convent de la Trinitat.

En entrar, va veure el religiós allà dret, però ignorava que fos el seu oncle.

Aquest frare portava una ampolleta a la màniga de l'hàbit i a dintre l'ampolla hi havia un paper escrit. En agafar-lo el P. Calsina, el paper va quedar desfet. Llavors el P. Josep Alcover va pensar que la notícia que hi havia en aquell paper podia trobar-la al llibre dels òbits dels frares; i efectivament, la hi va trobar. Deia:

«Dia 10 de maig de 1769 a les tres de la tarda i a la casa rectoral de Sant Jaume dels Domenys morí el P. Jaume Alcover, després d'haver rebut els Sants Sagraments.»

Per tradició, se sap que, venint de Sant Jaume dels Domenys, va caure del cavall i va morir pels efectes de la caiguda.⁽³⁾

Com que la gent començava a retornar (senyal que els francesos retrocedien), va córrer la veu que al convent de la Trinitat hi havia un sant i molts l'anaven a veure i s'emportaven retalls de la seva roba com a relíquies. Fins que el P. Josep Alcover, després que l'hagués visitat el general Saucir, va manar construir-li una caixa i el va fer retornar allà on era enterrat la primera vegada.

ELS FRANCISCANS A VILAFRANCA

El P. Aragonès diu que els convents de Riudoms i Alcover sofriren grans desperfectes, però que molt més grans foren els que sofriren els franciscans a Vilafranca. La raó és que Vilafranca es troba prop de la carretera general, sempre exposada a les contínues invasions i pas dels francesos.

Per dotzenes han d'enumerar-se les vegades que els francesos feien estança a Vilafranca.

En quasi tots els seus trànsits per Vilafranca, a més a més dels subministraments que exigien, sempre mataven a'gun veí i saquejaven algunes cases. Cal tenir en compte que els grans propietaris, en acostar-se els francesos, abandonaven les seves cases i propietats.

Un dels saqueigs més horribles va ser el que tingué lloc el 22 de gener de 1812.

No va comparèixer cap veí per proporcionar-los el vi que demanaven. Va permetre el general Mathieu que fossin els mateixos soldats els qui se'l busquessin.

Amb aquest pretext, es va cometre el saqueig que va durar tota la nit i en el qual va tenir lloc la mort d'alguns vilafranquins i altres excessos comesos pels soldats francesos.⁽⁴⁾

Hi ha una nota⁽⁵⁾ que diu: «No van perdonar el Convent de les Verges consagrades al Senyor».

ELS CAPUTXINS

De moment, n'hem trobat molt poca cosa, dels convents de caputxins tant del de Vilafranca com del de Vilanova.

El P. Fernando de Barcelona, predicador, va morir a baioneta-des a mans dels francesos quan venia d'administrar els sagraments a un malalt.⁽⁶⁾

Per apaivagar el furor dels francesos a Vilafranca, es va formar una Junta a la qual pertanyien el rector i un caputxí de molt bon aspecte que, quan s'aproximaven els francesos, sortien a rebre'ls s'assabentaven de les pretensions i exigències del general i procuraven satisfer-les i així evitaven bona part d'excessos.⁽⁷⁾

Hi ha una nota⁽⁸⁾ que pot servir-nos un xic de resum o cloenda de la nostra recerca, que diu així:

«Ya en la visita de los franceses, anterior al 20 de agosto de 1811, una división al mando del general Abbé atropelló así al eclesiástico como al noble y al plebeyo.»

NOTES

- (1) A.D.B. BARRAQUER ROVIRALTA, CAIETÀ: *Los Religiosos en Cataluña en el primer cuarto del s. XIX*. Vol. III, pàg. 225.
 - (2) Relació del P. Antoni Font, sots-prior del Convent de la Stma. Trinitat l'any 1835. Ho explicava al Rvd. Mn. Caietà Barraquer, a Vilafranca amb data del 10 de juliol de 1880.
 - (3) COY I COTONAT, AGUSTÍ: *Vilafranca del Penedès*. Barcelona 1909, pàgs. 569-570.
 - (4) *Apunts històrics de Vilafranca*, 1887, pàg. 156.
 - (5) «Papeles de Cataluña de 1808 a 1813». Mss. de la Biblioteca Provincial Universitària. És una col·lecció de relacions seleccionades pel P. Raimundo Ferrer, pàg. 341.
 - (6) Llibre d'òbits dels Caputxins de Catalunya. Foli 88.
 - (7) Relació d'En Fèlix Barba, a Barcelona, a 15 de maig de 1891.
 - (8) «Papeles de Cataluña», pàg. 341.
-